

HYBRIDNÍ HROZBY A VÝVOJ NOVÉ OPERAČNÍ KONCEPCE NATO**HYBRID THREATS AND DEVELOPMENT OF NATO'S NEW OPERATIONAL CONCEPT***Milan KUBEŠA, Ján SPIŠÁK****Abstrakt**

Článek se zabývá aspekty nově vznikajících bezpečnostních výzev, které vojenští experti definují termínem „hybridní hrozby“. Vychází z metod povstaleckého, resp. asymetrického boje a jako „nevlastní dítě“ války 4. generace představují významnou výzvu pro Alianci, jež přímo souvisí s jejími globálními zájmy. Zkušenosti ze současných operací jsou důkazem, že takový protivník může provádět nepřátelské akce prostřednictvím širokého spektra konvenčních nebo nekonvenčních prostředků, metod a postupů, které jsou úspěšné i vůči technologicky a vojensky vyspělejšími silám NATO. Vědomí rozsahu a komplexnosti těchto hrozeb vede představitele Aliance k vypracování zastřešující operační koncepce, tzv. „Military Contribution to Countering Hybrid Threats“, která bude představovat významný přínos v boji proti hybridním hrozbám. Tato koncepce, zatím v návrhu, objasňuje specifické výzvy představované současnými i budoucími hybridními hrozbami a vysvětluje, proč tyto hrozby mohou vyžadovat přizpůsobení strategie, struktury a kapacit NATO na dobu příštích dvaceti let.

Abstract

The article deals with aspects of the new emerging security challenges that military experts define as “hybrid threats”. They have arisen from methods of insurgency and asymmetric warfare, and as a step-child of the 4th generation warfare constitute significant challenge for the Alliance and its global interests. Experience from current operations has demonstrated that these enemies can conduct hostile actions through broad array of conventional or non-conventional means, methods and procedures, having a favorable outcome even against the NATO force that is superior technologically and militarily. Cognition of the scale and complexity of these threats lead Alliance representatives to the development of an overarching operational concept for the NATO Military Contribution to Countering Hybrid Threats (MCHT). This concept, still in draft, illustrates the unique challenges posed by current and future hybrid threats, and explains why these challenges may require NATO to adapt its strategy, structure and capabilities for the next twenty years.

Klíčová slova

Hybridní hrozby, hybridní válčení, výzvy, koncepce.

Keywords

Hybrid threats, hybrid warfare, security challenges, concept.

***

ÚVOD*Hybrid challengers have passed from a concept to a reality, thanks to Hizballah.¹*

Frank G. HOFFMAN

Mnoho vojenských teoretiků a stratégů se snaží pochopit a zdůvodnit existenci nově přichozích fúzujících forem válčení slučujících charakteristické rysy různých typů vojenských i nevojenských, bojových i nebojových aktivit. K nim řadí tradiční, nepravidelné (irregular), teroristické či rozkladné (disruptive) hrozby nebo výzvy, kterým společnost bude muset čelit. Předpokládají, že budoucnost

* E-mail: milan.kubesa@unob.cz; jan.spisak@unob.cz

válčení je ukryta v jejich synergii, v kombinaci mnohých způsobů, metod a stylů, které doposud byly bojujícími stranami používány. Jejich myšlenky se obracejí k „hybridním hrozbám“, „hybridním válkám“ a „hybridnímu válčení“ jako takovému, přičemž zcela jednoznačně zdůrazňují, že kombinace toho všeho bude cíleně využita vůči slabým stránkám Aliance. Jednotlivé výzvy, jež byly v minulosti představovány samostatnými filozofiemi válčení konvenčního protivníka, teroristy či povstalece, konvergují do předpokládaného střetu s někým, kdo použije všechny možné formy násilné činnosti, a to pravděpodobně simultánně. Tato skutečnost vytváří neobvyklé dilema pro současné vojenské plánovače, kteří najednou jako by nevěděli, zda opustit myšlenku přípravy na válku státních aktérů s konvenčními schopnostmi, nebo se přeorientovat na pravděpodobnější scénáře střetu s nestátním protivníkem, který používá asymetrickou činnost a „taktiku nepravděpodobného boje“. Současně si však uvědomují, že oba způsoby válčení nemohou existovat separátně coby oddělené mody, resp. režimy válčení.

Hybridní hrozby, které se dříve nebo později mají zviditelnit v hybridním válčení, obsahují podle některých teoretiků² celé spektrum rozličných aspektů, jež kromě konvenčních schopností zahrnují asymetrické, povstalecké a teroristické činy, způsoby a metody činnosti. Hybridní války mohou být vedeny mezi státy a různými nestátními aktéry, mohou být vedeny samostatnými jednotkami, nebo dokonce jedinou jednotkou, operačně integrovanou a takticky začleněnou a koordinovanou v rámci stejného operačního prostoru. Součástí tohoto problému mohou být nadto i kriminální aktivity s cílem destabilizovat místní vládní orgány nebo poskytování zdrojů a prostředků povstalcům a cizím žoldákům podněcovat k podkopávání autority hostitelské země a znevěrohodňování legitimacy jejich představitelů.

KE ZRODU POJMŮ „HYBRIDNÍ HROZBA“ A „HYBRIDNÍ VÁLKA“

Původ pojmu „hybridní války“ je připisován různým autorům. Podle jednoho z tvůrců doktríny protipovstaleckých operací, Dave Kilcullena, byl prvním jemu známým autorem, jenž použil pojem „hybridní války“, Erin Simpson ze štábní školy námořní pěchoty. Kilcullen v dubnu 2005 na konferenci v Chicagu pro Midwest Political Science Association vystoupil s příspěvkem „*Thinking about modern conflict: hybrid wars, strategy, and war aims*“.³ Podle Kilcullena tak právě Simpson má být původcem tohoto „mimořádně hodnotného koncepčního rámce“.

Jiné tvrzení podává Frank Hoffman, který ve své monografii „*Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Warfare*“ uvádí, že zásluhu na prvním použití termínu má R. Walker, který ve své nepublikované doktorské práci na Naval Post Graduate School v Monterey definoval expediční jednotky námořní pěchoty jako „*hybrid force for Hybrid Wars*“ již v roce 1998.⁴ Bez ohledu na tyto a podobné dohady byl jedním z prvních provokujících a zcela jistě inspirujících materiálů, které rozvážnily debaty k problematice hybridních válek, příspěvek autorů J. Mattise a zmiňovaného F. Hoffmana zveřejněný v U. S. Naval Institute Proceedings v listopadu 2005 pod názvem „*Future Warfare: The Rise of Hybrid Wars*“. Generál Mattis ve svém vystoupení poukazuje na zkušenosti z Afghánistánu a Iráku, kdy ani revoluce ve vojenství (Revolution in Military Affairs – RMA), ani transformace ozbrojených sil založená čistě na rozvoji technologií nesehrávaly rozhodující roli v operacích vedených v tomto prostředí. Co bylo pro Mattise podstatným, byla lidská dimenze. Nadšení pro moderní technologie bylo, jak poznamenal, pouhým odrazem vlastní mysli a nerealistickou touhou určovat, resp. diktovat způsob vedení války „našimi vlastními metodami“. S přesvědčením, že Spojené státy i v budoucnu dokážou dominovat nad konvenčním protivníkem, upozorňuje Mattis na neočekávané kombinace technologií a způsobů neortodoxních taktických činností, které nekonvenční protivník v budoucnu může používat.

Tzv. nepravděpodobné výzvy a metody od terorismu, povstaleckého boje, neomezeného válčení (unrestricted warfare), gerilové války nebo konfliktů s narkomafií, kdy aktéři budou hrát podle svých vlastních pravidel, budou podle Mattise představovat nejpravděpodobnější obraz budoucích hrozeb:

„*Nečelíme paletě čtyř samostatných vyzvatelů v takovém měřítku, jako kombinaci neotřelých přístupů – splnutí různých způsobů a prostředků války. Tato bezprecedentní syntéza je tím, čím nazýváme hybridní válčení.*“⁵

Zcela zásadním aspektem, na nějž upozorňuje Mattis, je skutečnost, že válka, které bude nutno v budoucnu čelit, již není pouze tzv. „Three Block War“, jak ji v článku „*The Strategic Corporal: Leadership in the Three Block War*“ charakterizoval generál Krulak.⁶ S čím vším je nutno počítat, charakterizuje Mattis následovně:

„V hybridních válkách můžeme očekávat současné vypořádání se s krachem rozpadajícího se státu, který ztratil kontrolu nad některými biologickými látkami nebo (jadernými) střelami, zatímco budeme bojovat proti etnicky motivovaným polovojským silám a radikálním teroristům. Můžeme čelit zbytkům armády darebáckého státu v budoucích válkách a ti mohou použít konvenčních zbraní velmi neobvyklými nebo netradičními způsoby. Můžeme také očekávat, že budeme muset čelit neortodoxním útokům nebo náhodným činům násilí sympatizujících skupin nestátních aktérů proti naší důležité infrastruktuře nebo našim dopravním sítím. Můžeme také vidět jiné formy ekonomické války nebo formy počítačových útoků proti vojenským nebo finančním cílům.“⁷

Proslov, kterým Mattis kromě jiného bezesporu míří do řad příslušníků námořní pěchoty, uzavírá s vědomím, že to nebudou technologie, které protivníkovi způsobí tzv. „*shock and awe*“, ale schopnost (státu) připravit motivované a agilní expediční bojovníky s dostatečnou dávkou houževnatosti a odvahy.

Problematika hybridních válek nezůstala jen v rovině úvah vojenských teoretiků. Národní obranná strategie (National Defense Strategy) USA, zveřejněná v listopadu 2005, svým pojetím významně rozšířila chápání moderních hrozeb. Dosavadní proud amerického myšlení „*fighting and winning the nation's wars*“, který představoval vedení válek proti konvenčnímu protivníkovi, posouvá tato strategie směrem k široké škále nepřátel, již existují mimo hranice „tradičního“ myšlení. Strategie navíc zahrnuje tři další hrozby: nepravidelné, teroristické a rozkladné, které v komplexu mohou zdolat americkou hegemonii a moc za pomoci průlomových technologií. Strategie načrtla relativní možnost vzniku těchto hrozeb a potvrdila zvýšenou zranitelnost USA vůči méně konvenčním metodám konfliktu s předpokladem, že „*nejkomplexnější výzvy budoucnosti by mohly vzejít ze synergie simultánních aplikací četných metod válčení*“.⁸ Strategie dokonce zmínila, že ministerstvo obrany investovalo až příliš do tradičních forem válčení, potřebuje tedy přesunout zdroje a pozornost na jiné výzvy. Jak poznamenal Hoffman, oba dokumenty – Národní obranná strategie i „*Quadrennial Defense Review*“ (2006) nakonec docela správně připustily, že budoucí výzvy se vyhnou (americké) nepřekonatelné síle a budou hledat alternativní cesty. „*Dále se již nebudeme soustřeďovat pouze na boj proti tradičnímu, ale spíše na tažení proti myslícímu protivníkovi.*“⁹

Podle Hoffmana budou příští scénáře protivníka pravděpodobně představovat jedinečnou kombinaci synergií namířených všeobecně proti západní společnosti a zejména proti zranitelným stránkám Spojených států. Budoucnost naznačuje, že příští protivníci budou chytřejší, než jsou nyní, a jen zřídka sami sebe omezí v použití pouze jednoho nástroje z celé dostupné škály způsobů a metod, kterých mohou využít simultánně. Konvenční, nepravidelné a katastroficko-teroristické výzvy nebudou rozdílnými, samostatnými způsoby boje, ale všechny budou v určité formě přítomné najednou. Směšování způsobů válčení s technologiemi, které budou použity, vytvoří širokou paletu rozmanitostí a komplexností, kterou lze nazvat hybridním válčením.

Vzestup hybridních hrozeb a hybridního válčení pro Hoffmana nepředstavuje konec válek vedených konvenčním způsobem, spíše to bude v příštích letech, možná desetiletích, komplikující faktor pro plánovače. Pochopit nové hrozby vyžaduje nekonvenční způsob myšlení a kreativní přístup k řešení řady aktivit v různých oblastech, experimentování a permanentní přizpůsobování se. Hoffman, jako vůdčí osoba stojící za rozvojem teorie hybridních válek, očekává nutné změny v přístupu k operačnímu umění, velení a řízení, rozvoji role velitele, k rozvoji struktury a schopností vojenských sil, jakož i systému výcviku a vzdělávání.

NÁZORY ODBORNÍKŮ NA PROBLEMATIKU HYBRIDNÍCH HROZEB

Aniž bychom sympatizovali, nebo naopak s nevolí sledovali realitu „hybridity“ v budoucím válčení, je vhodné zaměřit pozornost na prameny, jež vedly Hoffmana k publikování výše uvedených průlomových myšlenek. Za zmínku zcela určitě stojí pověstná předpověď generála Krulaka o

charakteru budoucích konfliktů, kterou zveřejnil Robert Holzer v Defense News v článku „*Krulak Warns of Over-Reliance on Technology*“ již v roce 1996:

„... budoucí konflikty nebudou podobné rozsáhlým mechanizovaným rozmachům operace typu Pouštní bouře, ale budou spíše ‚nevlastním dítětem Somálska a Čečenska‘. Čečenci použili taktiku ‚rojení‘ uvnitř jejich vlastních měst, aby zmařili ruskou nadvládu. V Somálsku, přes drtivou převahu v palebné síle a technologii, skupiny lehce ozbrojených ‚rebelů‘ účinně přinutily americké vojáky odejít ze země tím, že jejich elitní jednotce způsobily ztráty.“¹⁰

William Lind, jeden ze spoluautorů teorie válek čtvrté generace, se v článku „*The Changing Face of War: Into the Fourth Generation*“ již v roce 1989 řadí k zastáncům nové teorie, kteří predikují charakter hrozeb budoucnosti. Lind uvádí:

„Zastánci této teorie přesně identifikovali nejasný charakter budoucího konfliktu, zejména války a míru, stejně jako nejasný rozdíl mezi bojovníky a civilisty. Hlavní jádro této koncepce je v tom, že oslabování státu jako organizujícího a řídicího mechanismu vede k vzestupu nestátních aktérů ochotných a schopných napadnout legitimitu státu.“¹¹

Ron Jobb uvádí, že války čtvrté generace jsou velmi účinnou metodou boje a že pro USA a jejich spojení bude značně obtížné porazit nepřítele, který tyto metody používá.¹²

Koncept válek čtvrté generace má pochopitelně i své odpůrce, k nimž patří například již zmiňovaný generál Mattis. Lind se v jiném článku, z roku 2004, „*Understanding Fourth Generation War*“, pokouší znovu a znovu obhájit podstatu konceptu, přičemž cituje Mattise, který podle něj postrádá pointu tohoto válčení. Mattis říká:

„Nakonec, skutečné pochopení historie znamená, že nečelíme ničemu novému pod sluncem. Pro všechny intelektuály, již se dnes točí kolem války čtvrté generace a říkají, že povaha války se zásadně mění, taktiky jsou zcela nové, atd., musím uctivě sdělit... Ne tak docela.“¹³

Lind na obhajobu dále přidává, že koncept válek čtvrté generace není sice nový, představuje ovšem návrat ke způsobu vedení válek, které se vedly ještě před vznikem státu – coby právního celku. K tomu říká:

„Nyní, stejně jako tehdy, mnoho různých subjektů, nejen vlád států, bude vést válku. Budou vést válku z mnoha různých důvodů, a ne jen ‚provádět politiku jinými prostředky‘. A budou používat mnoho různých nástrojů ve válce, aniž by se sami omezili na to, co známe jako vojenskou sílu.“¹⁴

K dalším významným oponentům patří např. Antulio J. Echevarria II, který v článku „*Fourth-Generation War and Other Myths*“¹⁵ uvádí, že to, co je nazýváno válčením čtvrté generace, je pouze povstalectvím. Prohlašuje, že pojem „válka čtvrté generace“ byl „objeven“ Lindem, pro vytvoření zevnějšku předpovězené budoucnosti.

Přestože teorie válek čtvrté generace má i další odpůrce, je příznačné, že poskytla množství východisek a záchytných bodů pro rozvoj podnětných úvah nad hybridními hrozbami a teorií hybridních válek jako takových. Novými souvislostmi se postupně začala zabývat širší komunita odborníků. Řada z nich vnášela další myšlenky a zdůvodnění, jak „hybriditu“ posunout na národní a nadnárodní úroveň, což v konečném důsledku nastartovalo rozvoj překlenující operační koncepce NATO.

Nathan Freier (2009) ve svém článku „*The Defense Identity Crisis: It's a Hybrid World*“ poukazuje na nutnost zájmu ze strany ministerstva obrany (USA) vzít v úvahu všechny aspekty, které hybridní hrozby mohou pro zemi a její spojení představovat, a začít je řešit. Podle něj nemůže „obránná byrokracie“ jednoduše pustit z hlavy svět nesprávných výzev na úkor jiných a je nutno se tomuto problému věnovat vcelku.¹⁶

S ohledem na hybridní válčení a jeho možné důsledky požádal Kongres USA o prozkoumání, zda ministerstvo obrany definovalo hybridní válčení, vysvětlení, jak se hybridní válčení liší od jiných typů válčení a do jaké míry ministerstvo zvažuje zapracovat myšlenky hybridního válčení ve svých vrcholných strategických plánovacích dokumentech. Několik vysokých vojenských představitelů ve veřejném svědectví potvrdilo zvýšenou pravděpodobnost setkání amerických sil s protivníkem, který používá taktiku, techniku a postupy hybridního válčení. V inkriminované době nebylo nicméně hybridní válčení oficiálně definované a ministerstvo uvedlo, že nemá žádné plány to přijmout, protože jej nepovažuje za novou formu válčení.¹⁷ Ačkoli „hybridní válčení“ není v oficiálních

dokumentech zavedeným termínem, analytici identifikovali odkazy na „hybridně“ – související pojmy v některých ministerských strategických plánovacích dokumentech (termín „hybridní válčení“ prozatím nebyl do doktrín začleněn). Pojem „hybridní“ byl použit v roce 2010 v tzv. Quadriennale Defense Review Report, ovšem pouze z důvodu upozornění na rostoucí složitost budoucích konfliktů a potřebu mít adaptabilní a odolné americké síly, ne však k zavádění nové formy válčení. Jednotlivá velitelství druhů sil používají termín „hybridní“ v některých svých strategických plánovacích dokumentech k formulaci, jak každé z nich hodlá řešit současné a budoucí hrozby, např. počítačové.

Studie D. E. Johnsona (2010) „*Military Capabilities for Hybrid War – Insights from the Israel Defense Forces in Lebanon and Gaza*“¹⁸ je součástí probíhajícího projektu „An Army for Full Spectrum Operations: Lessons from Irregular Wars“ a významným příspěvkem k rozpracování teorie hybridních válek. Jeho cílem je zhodnotit v současnosti probíhající nepravidelné konflikty a jejich důsledky pro pozemní síly USA, jejich schopnosti a další podporující nebo kooperující síly. Jak současné operace ukazují, americké pozemní síly jsou zvláště důležité v boji proti protivníkovi, jenž používá nepravidelné formy boje v podmínkách, kde je často požadavek mít „boots on the ground“. Ozbrojené síly USA, zejména pozemní, dosáhly značné přizpůsobivosti k prostředí Afghánistánu a Iráku, které je typické pro vedení nepravidelných forem boje. Tato adaptace je evidentní již od implementace nové protipovstalecké doktríny (counterinsurgency – COIN), která se výrazně podílela na zvýšení účinnosti ozbrojených sil v obou těchto válkách. Pro lepší pochopení hloubky výzev nepravidelného válčení, které by měly ovlivnit rozhodování USA o budoucích vojenských schopnostech, se představitelé pozemních sil USA snaží poohlédnout i jinde. Záměrem projektu je proto získat zkušenosti z hybridního válčení Izraelských ozbrojených sil (Israel Defense Forces – IDF) v Libanonu a Gaze¹⁹. Jak se v projektu uvádí, proniknutí do podstaty věci by mohlo poskytnout informace k tvorbě struktury a schopností sil, které jsou hybridním hrozbám vystaveny.

NOVÁ OPERAČNÍ KONCEPCE NA OBZORU?

*The categories of warfare are blurring and no longer fit into neat, tidy boxes. One can expect to see more tools and tactics of destruction - from the sophisticated to the simple - being employed simultaneously in hybrid and more complex forms of warfare.*²⁰

Robert M. Gates, U. S. Secretary of Defense

Jedním z prvotních zdrojů, který uznal existenci, rozsah a komplexnost konvenčních i nekonvenčních budoucích hrozeb a tím odůvodňoval nutnost vzniku nové koncepce, byla závěrečná zpráva Strategického velitelství (NATO) pro transformaci Allied Command Transformation (ACT) k projektu „Multiple Futures Project (MFP)“.²¹ Poté mezinárodní vojenský štáb (International Military Staff – IMS) rozhodl, že obě strategická velitelství zahájí tvorbu nové, zastřešující koncepce k řešení hybridních hrozeb. Dalším krokem bylo provedení analýzy více než 30 významných strategických dokumentů, na kterých se tato strategická velitelství podílela v součinnosti s národními představiteli, vrcholovými středisky (Centre of Excellence – COE) NATO a dalšími aliančními i jinými pracovišti. Výsledky analýz byly prověřeny vedením válečných her.

Důležitým krokem v rozvoji nové koncepce bylo ustanovení týmu CHT Integrated Project Team (IPT), který se od počátku roku 2009 zabýval otázkami hodnocení hybridních hrozeb. IPT vytvořil detailní plán, prostřednictvím kterého hodnotil hybridní hrozby i širší výzvy, kterým NATO musí čelit v rámci měnícího se bezpečnostního prostředí. Byla uskutečněna řada mezinárodních pracovních workshopů za přítomnosti zástupců z členských i nečlenských států NATO, kteří pomáhali v rozvoji koncepce.

Realita možného příchodu hybridních hrozeb se stala natolik významnou záležitostí, že se jí vážně zabývají i vrcholní politici a vojenští představitelé NATO. Polovina roku 2010 přinesla řadu aktivit, jež vyústily v rozpracování prvotní varianty – návrhu nové vrcholové koncepce NATO (dále koncepce) pod názvem „*Military Contribution to Countering Hybrid Threats (MCCHT)*“. Odpovědným orgánem tvorby tohoto dokumentu bylo ACT, které provedlo podrobnou analýzu bezpečnostního prostředí,

vytvořilo a v srpnu 2010 publikovalo první návrh koncepce zabývající se řadou problémů a bezpečnostních výzev, které mohou ovlivnit existenci NATO i širšího mezinárodního společenství v průběhu nastávajících dvou desetiletí. Řada klíčových otázek byla poté vznesena v průběhu summitu NATO v Lisabonu (listopad 2010) a nakonec v závěrečném prohlášení zúčastněných představitelů států a vlád.²²

Jak je v koncepci uvedeno, vzájemná propojenost globalizovaného prostředí vytváří pro členské státy Aliance a jejich zájmy nebezpečí příchodu hybridních hrozeb a bezpečnostních výzev, ať již v rámci národního teritoria, možných prostorů operací nebo napříč nefyzickými doménami (např. kybernetické prostředí, mediální prostor či oblast finančnictví). Hybridní hrozby se mohou objevovat v celém spektru konfliktů a mohou postihovat každý aspekt válčení. Zkušenosti z probíhajících operací jsou důkazem, že protivník může provádět aktivity prostřednictvím široké škály konvenčních i nekonvenčních prostředků a metod, jež mohou mít dokonce příznivější výsledky než ty, které používá technologicky a vojensky vyspělejší protistrana.

Koncepce identifikuje vznikající výzvy a pojmenovává je výrazem „hybridní hrozby“. Popisuje, jak se tyto hrozby projevují, a nabízí možná řešení, jak by NATO mohlo přispět k jejich zvládnutí. Rozhodující úvahy návrhu koncepce zahrnují provázání několika oblastí hrozeb, jako je např. kybernetický útok, energetická bezpečnost, terorismus, mezinárodní kriminalita, nedostatek strategických surovin a zvyšující se komerční dostupnost letálních technologií apod. S ohledem na objevující se výzvy stanovuje návrh koncepce klíčové důsledky pro NATO a předkládá některé možné přístupy k jejich řešení.

Hybridní hrozby v koncepci zahrnují jakéhokoliv protivníka (včetně států, nestátních aktérů nebo teroristických organizací), který pro dosažení svých zájmů a cílů může použít kombinaci různých aktivit, technik a postupů. Významným aspektem koncepce je její použití ve spojitosti s procesem obranného plánování NATO, především v rámci analýzy požadavků a návrhů možných řešení. V neposlední řadě lze předpokládat její nemalý dopad na současné i budoucí koncepcce, doktríny, procesy plánování, vzdělávání a výcvik.

Koncepce zdůrazňuje **tři důležitá témata**. V první řadě vyzdvihuje platnost stávající politiky, strategie a doktrinálního rámce NATO, ale definuje existenci nových oblastí hrozeb, které se mohou rozšiřovat. Druhým tématem je obtížněji definovatelné dělení mezi vojenskou a civilní odpovědností v současném bezpečnostním prostředí a konečně zdůrazňuje požadavek, aby se Aliance mnohem více otevřela z hlediska rozšíření partnerství a spolupráce.

Koncepce přijala zcela jednoznačné stanovisko. Zdůrazňuje povinnost Aliance posílit svou schopnost **postupovat v boji proti hrozbám komplexně**. Složitost hrozeb vyžaduje holistický přístup k jejich zvládnutí a schopnost reagovat v součinnosti s širokou mezinárodní komunitou.

V některých aspektech mohou jednotlivé členské státy počítat s převzetím vedoucí role v boji proti hrozbě s podporou vojenské složky Aliance, která by měla zlepšit spolupráci s dalšími organizacemi s cílem společně se připravovat a účinně odpovědět na jakékoliv ohrožení. Koncepce počítá s tím, že stupeň reakce NATO bude závislý na realitě kulturního a společenského života v daném operačním prostředí.

Nová koncepce nabízí pečlivou analýzu rozvíjejícího se bezpečnostního prostředí, ve kterém bude NATO působit. Je zřejmé, že složitost budoucích bezpečnostních výzev bude vyžadovat přizpůsobení struktury, procesů a schopností Aliance v řadě hlavních oblastí, má-li být schopna poskytnout účinnou reakci na šířící se hybridní hrozby. Rozsah a charakter bezpečnostních výzev vyžadují potřebu prohloubení komplexního přístupu. Jakákoliv reakce NATO na hybridní hrozby bude pravděpodobně záviset na faktorech mimo současnou působnost vojenské sféry NATO; mohou to být zejména problematické otázky spolupráce s nevojenskými subjekty a důkladné pochopení civilně-vojenského rozhraní potřebného k dosažení jednoty úsilí. Pokud jde o rozsah vojenského zásahu proti hybridním hrozbám, bude nezbytné tuto skutečnost vždy konzultovat s politickými představiteli. Zajištění politického konsensu mezi členskými státy Aliance v dané oblasti (za rámec čistě vojenské účasti) zůstane významnou otázkou, stejně jako vypořádání se s důsledky rychlého technologického vývoje.

Tvůrci koncepce jsou si vědomi, že její další vývoj je založen na současných omezeních a je záležitostí citlivé intelektuální diskuse o budoucích výzvách mimo zažitá paradigmatata. Předpokládají,

že je to otázkou dalších následných diskusí o nových hybridních hrozbách a rozhodování, ve kterých oblastech bude potřeba Alianci transformovat.

IMPLEMENTACE OPERAČNÍ KONCEPCE V EXPERIMENTOVÁNÍ A DOKTRÍNÁCH

Strategické velitelství pro transformaci provedlo za významné pomoci Joint Irregular Warfare Centre (JIWC) v květnu 2011 experiment pod názvem „**Counter Hybrid Threats Experiment**“,²³ jehož hlavním účelem bylo najít a prodiskutovat rozhodující důsledky rodící se nové koncepce a vypracovat možné přístupy k řešení dané oblasti s mezinárodními partnery. Experiment nebyl založen na formálních pravidlech, byl brán spíše jako intelektuální fórum, ve kterém jednotliví účastníci budou „analyzovat, diskutovat a snažit se lépe chápat soubor komplexních otázek, jímž čelí NATO a širší komunita při řešení nových bezpečnostních výzev“.²⁴ Experiment přitáhl pozornost a účast zástupců nejen z členských států, ale rovněž zástupců z akademického prostředí, obchodu a jiných oblastí. Jak bylo zdůrazněno, jedním z klíčových výstupů experimentu bylo poskytnout politickému a vojenskému vedení NATO jasné doporučení, co se musí provést k podpoře mezinárodní komunity, jež musí čelit souboru možných hybridních výzev. Výsledky experimentu byly zohledněny v tzv. „*First Impression Experiment Report*“, hlášení, které vzhledem k dalšímu rozvoji a zdokonalování koncepce stanovilo následující **předběžná stanoviska a doporučení**:

- Koncepce hybridních hrozeb je užitečným intelektuálním modelem, který upozorňuje na současné nové nejzávažnější hrozby a výzvy. Koncepce musí být ovšem dále vylepšována, aby mohla nabízet řešení problémů, kterým NATO i jeho nealianční partneři čelí;
- Pochopení všech prvků hybridních hrozeb bude vyžadovat úsilí širokého společenství od shromažďování a sdílení ukazatelů včasného varování a dalších informací až po zlepšení povědomí o situaci. Toto úsilí a sdílené řešení problému může všem partnerům umožnit jednat efektivněji;
- NATO by mělo zvážit převzetí závazku provádění průběžného hodnocení rizik jako součást managementu rizik týkajících se nových bezpečnostních výzev;
- NATO musí spolupracovat s ostatními aktéry na průběžném hodnocení rozvoje technologií, v oblastech, které se rychle rozvíjejí;
- NATO by se mělo při řešení krizových situací a bez snížení významu své role zabývat otázkou, jak může přizpůsobovat a vyvíjet své současné schopnosti, aby mohlo eliminovat budoucí výzvy již od jejich počátku;
- NATO by mělo lépe definovat charakter svých vztahů s klíčovými partnery a vytvořit trvalý dialog v rámci „společenství zájmů“ bojujícího proti hybridním hrozbám. NATO by mělo být v rámci tohoto dialogu ve svých vztazích flexibilní. Ty se mohou lišit v závislosti na zájmech, mandátu a soudní pravomoci jednotlivých aktérů;
- NATO by mělo podpořit snahy o vytvoření politických a právních struktur pro v současné době neregulované oblasti, ve kterých se hybridním hrozbám daří. Ty pak pomohou zajistit legitimitu a účinnou reakci;
- Vzhledem k některým objevujícím se výzvám narůstá role soukromého sektoru. NATO potřebuje vytvořit mechanismy ke zlepšení spolupráce s tímto sektorem, nad rámec tradičních vztahů;
- NATO by se mělo zaměřit na své silné stránky, současné schopnosti a poznat, jak by měly být přizpůsobeny k aktivní podpoře boje proti hybridním hrozbám. První možné kroky zahrnují stálou účast v zapojení se do specifických otázek společného zájmu, provádění cvičení s externími účastníky v oblastech společného zájmu, jakými jsou stabilizace, rekonstrukce, kybernetická a energetická bezpečnost;
- NATO by mělo posoudit, kde leží jeho hlavní zranitelnosti vůči hybridním hrozbám, a zjistit, ve kterých oblastech se musí zlepšit a na které klíčové výzvy se má zaměřit.

Toho, že realita existence hybridních hrozeb a hybridních válek již zasáhla povědomí nejvyšších pater alianční struktury, jsou si vědomi i tvůrci doktrinárních publikací. Novelizovaná společná doktrína

AJP-1(D), v části II „Strategic Context“, k hrozbám pro 21. století uvádí: „*Důkazy naznačují, že je pravděpodobné, že dojde k dalšímu stírání hranic mezi státem a nestátními aktéry (povstalci, teroristé a zločinci) a NATO může následně stát tváří v tvář protivníkovi používajícímu konvenční i nekonvenční prostředky. Mohla by to být směsice hrozeb náhodných nebo nekoordinovaných aktérů nebo hybridů, pokud budou použity současně a koordinovaně odhodlaným protivníkem. Tento protivník bude používat hybridní hrozby k napadení zranitelných míst Aliance, kdykoliv to bude možné. Nebude vázán právním nebo etickým rámcem Západu, což mu umožní napadnout NATO způsoby, které budou obtížně předvídatelné. Protivník se také může rozhodnout použít dlouhodobou strategii, jako je vyhnutí se porážce, spíše než usilovat o vítězství.*“²⁵

Dle tohoto konstatování lze usuzovat, že pozornost Aliance věnovaná boji proti hybridním hrozbám se projeví ve zpracování a aktualizaci navazujících, hierarchicky podřízených doktrinálních publikací, a to nejen v aliančním kontextu. Nebylo by na škodu, kdyby tato skutečnost pronikla do povědomí tvůrců příští Doktríny AČR.

ZÁVĚREM

Představitelé Aliance očekávají, že nová operační koncepce „Military Contribution to Countering Hybrid Threats“ bude znamenat výrazný posun a přínos v boji proti hybridním hrozbám. Její autoři předpokládají, že aktivity vedoucí k jejímu vydání budou záležitostí několika dalších měsíců. Z hlediska její aplikace a dalšího vývoje pak spíše až několika let. V budoucnu se očekává provádění dalších experimentálních cvičení, její ověřování v praxi cestou výcviku vojsk, vývoje nových prostředků, rozvoje technologií, vzdělávání a dalších aktivit, které budou přispívat k eliminaci dopadů působení hybridních hrozeb. Nabízené možnosti zapojit se do mezinárodní spolupráce k tvorbě koncepce, rovněž jako i účast na experimentu v květnu 2011, nebyly ze strany České republiky, resp. OS ČR využity. Možná je předčasné hodnotit, do jaké míry nás fenomén hybridních hrozeb může postihnout. Lze jej hodit za hlavu, stejně jako mu věnovat přiměřenou pozornost v jednotlivých sférách společenského života. V takovém případě by aktivita a zapojení do procesu tvorby teorie kolem hybridních hrozeb mohlo přinést řadu podnětných myšlenek k rozvoji koncepcí jako takových a z pohledu použití OS ČR v budoucích operacích přispět k aktivitám Univerzity obrany ve prospěch rozvoje operačních koncepcí v AČR.²⁶

POZNÁMKY

¹ HOFFMAN, F. *Hybrid warfare and challenges*. s. 39.

² Např. Michael EVANS, *From Kadesh to Kandahar: Military Theory and the Future of War*. Naval War College Review, Summer 2003; Erin SIMPSON, *Thinking about Modern Conflict: Hybrid Wars, Strategy and War Aims*. The Midwest Political Science Association, Chicago, Illinois, April 7, 2005; David KILCULLEN *Accidental Guerilla*. New York: Oxford University Press, 2009. Frank G. Hoffman, *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*. Arlington, VA: Potomac Institute for Policy Studies, 2007. Frank G. HOFFMAN, *Hybrid vs. compound war. The Janus choice: Defining today's multifaceted conflict*.

³ Dostupné z http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/0/8/4/9/4/pages84945/p84945-1.php.

⁴ HOFFMAN, F. *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*, s. 9.

⁵ Volný překlad autora z článku: MATTIS, James N., HOFFMAN, Frank. *Future Warfare: The Rise of Hybrid Wars*. s. 1–2. Originál je ve znění: „*We do not face a range of four separate challengers as much as the combination of novel approaches – a merger of different modes and means of war. This unprecedented synthesis is what we call Hybrid Warfare.*“

⁶ Dostupné z http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/usmc/strategic_corporal.htm.

⁷ Volný překlad autora z článku: HOFFMAN, F. *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*, s. 14. Originál je ve znění: „*In Hybrid Wars we can expect to simultaneously deal with the fall out of a failed state that owned but lost control of some biological agents or missiles, while combating an ethnically motivated paramilitary force, and a set of radical terrorists. We may face remnants of the fielded army of a rogue state in future wars, and they may employ conventional weapons in very novel or nontraditional ways. We can also*

expect to face unorthodox attacks or random acts of violence by sympathetic groups of non-state actors against our critical infrastructure or our transportation networks. We may also see other forms of economic war or forms of computer network attacks against military or financial targets.“

⁸ National Defense Strategy. Washington, DC: U. S. Department of Defense. 2005. s. 4.

⁹ Volný překlad autora z článku: HOFFMAN, F. *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*, s. 9.

¹⁰ Volný překlad autora z originálu: „... Future conflicts would be unlike the large-scale mechanized sweeps of Operation Desert Storm, but more like the ‚Stepchild of Somalia and Chechnya‘. The Chechens employed swarming tactics inside their own cities to thwart Russian domination. In Somalia, despite overwhelming superiority in firepower and technology, a group of lightly-armed ‚rebels‘ effectively forced the US military out of the country by inflicting casualties on an elite unit.“

Dostupné z <http://www.globalsecurity.org/military/library/report/1997/shamil.htm#1a>.

¹¹ Volný překlad autora z článku: HOFFMAN, F. *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*, s. 18. Originál je ve znění: „Proponents of this theory accurately identified the blurring nature of future conflict, especially the blurring of war and peace, as well as that between combatants and noncombatants. The core of the concept is that the weakening of the state as an organizing and governing mechanism results in the rise of non-state actors willing and able to challenge the legitimacy of the state.“

¹² Dostupné z http://globalguerrillas.typepad.com/globalguerrillas/2004/05/4gw_fourth_gene.html.

¹³ Volný překlad autora článku z článku: „Ultimately, a real understanding of history means that we face NOTHING new under the sun. For all the 4th Generation of War' intellectuals running around today saying that the nature of war has fundamentally changed, the tactics are wholly new, etc., I must respectfully say... 'Not really...‘“ Dostupné z <http://antiwar.com/lind/index.php?articleid=1702>.

¹⁴ Volný překlad autora z originálu: „Now, as then, many different entities, not just governments of states, will wage war. They will wage war for many different reasons, not just ‚the extension of politics by other means‘. And they will use many different tools to fight war, not restricting themselves to what we recognize as military forces.“

¹⁵ Dostupné z <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdffiles/pub632.pdf>.

¹⁶ FREIER, N. *The Defense Identity Crisis: It's a Hybrid World*, s. 81.

¹⁷ Dostupné z <http://canadafreepress.com/index.php/article/27758>.

¹⁸ Dostupné z http://www.rand.org/pubs/occasional_papers/2010/RAND_OP285.pdf.

¹⁹ Obdobnou studii z konfliktu mezi IDF a Hizballáhem je práce autorů BIDDLE, Stephen., FRIEDMAN, Jeffrey A. *The 2006 Lebanon Campaign and the Future of Warfare: Implications for Army and Defense Policy*. Strategic Studies Institute, U. S. Army War College, Carlisle, 2008, 110 s. ISBN 1-58487-362-0.

²⁰ GATES, Robert M. *A Balanced Strategy: Reprogramming the Pentagon for a New Age*. Foreign Affairs. 2009. Dostupné z http://www.defense.gov/home/features/2009/0509_qdr/gates/article.html.

²¹ Dostupné z http://www.bits.de/NRANEU/nato-strategy/20090503_MFP_annexes.pdf.

²² Dostupné z http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68828.htm?mode=pressrelease.

²³ Dostupné z <https://transnet.act.nato.int/WISE/ACTIPT/JOUIPT/20102011CH/Experiment>.

²⁴ Dostupné z <https://transnet.act.nato.int/WISE/ACTIPT/JOUIPT/20102011CH/Experiment>.

²⁵ Volný překlad autora k doktríně AJP-01 (D) s. 32.

²⁶ V současné době je na Univerzitě obrany Brno realizován projekt obranného výzkumu „OPERKON“, jehož cílem a současně výstupem je navrhnout operační koncepci Ozbrojených sil ČR pro jejich působení v budoucích společných operacích a současně zpracovat metodiku tvorby a rozvoje těchto operačních koncepcí.

LITERATURA

[1] AJP-01 (D) *Allied Joint Doctrine*. NATO Standardization Agency, 2010. 130 s.

[2] ECHEVARRIA, Antulio J. *Fourth-Generation War And Other Myths* Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, 122 Forbes Ave, Carlisle, 2005. 72 s. ISBN 1-58487-225-X.

[3] FREIER, Nathan. *The Defense Identity Crisis: It's a Hybrid World*. Parameters: US Army War College, 2009. 14 s. Dostupné z <http://www.carlisle.army.mil/usawc/Parameters/09autumn/freier.pdf>.

- [4] FREIER, Nathan. *Hybrid Threats and Challenges: Describe... Don't Define*. Small Wars Journal 2009. 8 s. Dostupné z <http://smallwarsjournal.com/blog/journal/docs-temp/343-freier.pdf>.
- [5] HAMMES, Thomas X. *The Sling and The Stone*, Zenith Press, Saint Paul, Minneapolis, 2006, 291 s. ISBN 978-0-7603-2407-3.
- [6] HOFFMAN, Frank G. *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*. Arlington, VA: Potomac Institute for Policy Studies, 2007. 72 s.
- [7] HOFFMAN, Frank G. *Hybrid vs. Compound War – The Janus Choice of Modern War: Defining Today's Multifaceted Conflict*, Armed Forces Journal, October 2009, dostupné z: <http://www.armedforcesjournal.com/2009/10/4198658>.
- [8] HOFFMAN, Frank G. *Hybrid warfare and challenges*. Joint Force Quarterly, 1st Quarter 2009, s. 34–48.
- [9] HOFFMAN, Frank G. *Hybrid threats: neither omnipotent nor unbeatable*. ORBIS, 54. Summer 2010. s. 441–455. dostupné z <http://www.lifelong.ed.ac.uk/OAC2010/archive/Hoffman%202010%20Hybrid%20Threats.pdf>.
- [10] KRUZEL, John J. *Hybrid War to Pull U.S. Military in Two Directions, Flournoy Says*. American Forces Press Service, Washington, 2009. Dostupné z <http://www.globalsecurity.org/military/library/news/2009/05/mil-090504-afps02.htm>.
- [11] LASICA, Daniel T. *Strategic Implications of Hybrid War: A Theory of Victory*. School of Advanced Military Studies, Fort Leavenworth, Kansas. 2009. 62 s.
- [12] MATTIS, James N., HOFFMAN, Frank G. *Future Warfare: The Rise of Hybrid Wars*. Proceedings, November 2005, s. 18–19. Dostupné z <http://www.usni.org/magazines/proceedings/2005-11>.
- [13] McCUEN, John J. *Hybrid Wars*. Military Review, April – May 2008, s. 107–113. Dostupné z http://findarticles.com/p/articles/mi_m0PBZ/is_2_88/ai_n25400885/?tag=mantle_skin;content.
- [14] SIMPSON, Erin. *Thinking about Modern Conflict: Hybrid Wars, Strategy and War Aims*. The Midwest Political Science Association, Chicago, Illinois, April 7, 2005.

Ostatní zdroje

Bi-SC Input To A New Nato Capstone Concept For The Military Contribution To Countering Hybrid Threats. Supreme Allied Command Europe, Brussels, Belgium. Supreme Allied Command Transformation, Norfolk, Virginia. 25 August 2010. 18 s. Dostupné z <http://www.act.nato.int/component/content/article/50-conferences/330-the-counter-hybrid-threats-concept-development-experiment>.

